

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА

ВЛАСНИК :

ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ

АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН.

ИЗЛАЗИ :

сваког 1. дана у месецу на целом табаку.

Цена је годишња 1 фор.; за Србију 2½ динара.

Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

ОЧУХ.

ПСИХОЛОШКО ПОСМАТРАЊЕ

ОД А. ПОПОВИЋЕВЕ.

(Свршешак.)

Истина, да с објективног гледишта не можемо овде човека сувише строго осудити. Јер на првом месту баш кад би и хтео бити правичан, морао би пре свега знати за узрок. А како да га сазна? Морао би читав дан код куће седети, па домаће послове вршити, баш као Ираклије код Омфале и старати се за све оно, за што се домаћица стара и брине.

Мучан је то живот; — мучнији него и најхуђа сиротиња!

Сад да видимо, како стоји са очухом.

Он је то исто што и отац. Врши дужности ван куће. Жена ако само с мужем добро живи, не треба питати, да ли се пасторчад са очухом слажу. А зашто да се и не слажу? — Није их терао на рад, није их чунао при чешљању, пије их у јелу украђивао, није морао пазити, кад које падне да га подигне, није их рђаво у болести дворио и т. д.

Пасторчад се око очуха као око свога оца умиљавају и штудују га! Од куд долази то?

— Из истог узрока, боље рећи, из противности, што с њима мало у додир долази.

Разболе ли се дете из првог брака, маћеха га чува и негује с највећом марљивошћу. Ако несрећом дете умре, онда јој муж вели; „да му је мати жива, оно не би умрло. Мариш ти, твоје није! Тешко њему, како се јадно код тебе напатило“.

То су обично речи, којима се таква трагедија свршује.

Па мислите ли ви, да би он тако сурово рекао, без спољњег утецаја? Држим да не би. Али шта ће, куд год се обазре, он чује само: „Да није маћехе, да није маћехе.“

Хоће ли очух у сличном случају то исто поднети што и маћеха? Неће, а зашто неће? За то, јер ни једној жени неће пасти на ум, да детињу смрт мужу пребаци. А и зашто да му пребаци, кад је она дете неговала а не он.

Ја држим, да не би ни очуси бољи били од маћеха, кад би их могао неко у маћехин положај за годину дапа ставити. Тада

не би више то она умиљата деца била; нити то онај добри очух!

Тој неудаћи, ја и опет кажем само су околности и прилике криве а никако душевно расположење; јер има злих и неприродних отаца, исто тако као и матера, на да то буде, за то не мора бити маћеха!

Још ћу нешто као доказ за то да наведем.

Зашто се обично снаха и свекар боље слажу, него снаха и свекрва? Из истог узрока, зато, што су свекрва и снаха по читав дан заједно, па усљед силног заповедања, слушања и примећавања и нехотиче се нађу у некој опреци. Ваљда тек нису све свекрве зле жене а свекри добри људи!

Истина, да се у књигама ретко чита о злим свекрвама, али зато понајвише о opakим пуницама. Ту појаву и опет разумем, јер књиге већином људи пишу а они се највише и ту же. Ваљда и ту тек није то, да су њихове матере добре а женине матере опет све зле. Не, него то отуда долази, што људи ни најмањи прекор неће да отрпе. Они који тако мало са пуницом у додир долазе, ту же се, а шта да каже снаха, која је по читав дан са њиховом матером заједно.

Из свега овог види се, да су у сваком случају одношаји криви а не особе.

Многи ће може бити приметити: Бадава она ту говори, маћеха не може никад бити мати пасторчадима, као што је својој деци. — Добро, претпоставимо, да је тако, па зар то није природно? Ту и опет није крива зла намера или рђаво срце маћехино: но само природа и околности.

Двоје се деце играју поред једне провале где им је живот у опасности. Једно је пасторче, а друго је њено рођено дете. У том одсудном тренутку, питам сад матере, које замерају маћехама, које би дете оне спасле? Већина ће повикати: „Моје дете“, разумнија ће одговорити: „Ако је могуће обоје, ако не, — онда би она оно учинила, што би све матере урадиле — своје дете спасла. Па зашто се онда маћехи замерава кад и она тако учини? Зар је она своје дете спасла зато што је имала времена да премишља, које ће од то двоје деце да спасе? Није. Њу је на то вукао

матерински инстинкт; а не зла намера, ту и опет није она крива; него положај који она као мати заузема.

Шта би очух у сличном случају учинио? Он би гледао да и једно и друго дете спасе, па или би оба двоје спасао или би и његово и доведено дете пропало.

Зар би он то чинио што своје дете мање воли? Никако, ту су и опет околности криве. Он то дете не храни, не негује, не облачи, није дађу и нођу непрестано уз дете, па тај природни нагон није се у њему могао у тој мери развити, као у матере, зато он не прави разлику између то двоје деце.

Приче о Соломоновој мудрости су познате, али ћу овде ипак једну да наведем.

Две матере спаваху у једној одаји са двоје мушких одојчади. Једна од њих у спавању нехотиче удави своје дете. Бојећи се мужевљег прекора, паклена јој мисао пројурри кроз главу — да децу промене. Што је смислила то је и учинила. Кад се друга мати пробудила и угледала мртво дете поред себе очајно повиче: „Ово дете није моје, где је моје дете?“ Она друга ју увераваше, да је мртво дете њено. Дуго су се препирале и о живо дете отимале. Напослетку оде мати живог детета Соломону на тужбу.

Соломон заповеди да жене дођу с децом. Пред њим се тако исто стале препирати, и о живо дете отимати.

Соломон је донекле гледао и слушао па ће рећи: „Дајте ми то живо дете.“

Кад је живо дете у рукама имао он рече: „Ово дете не може имати две матере, па како не знам које је права мати, то ћу га на пола расећи и поделити међу вама.“ Дигне мач да живо дете расече, али у исти мах претрча права мати као бесомучна и рече: „Не, господару не сеци подај га!“ Тек што је то изрекла а Соломон јој преда дете с овим речима: „Ти си права мати, из тебе срце говори.“ Ону другу да затворити.

Сад питам да су два оца у положају тих матера били, да ли би прави отац код тако мале деце знао које је његово дете као што то мати зна? Држим да он то не би могао знати; јер он нема прилике да

дете сваког магновења види и да сваки детињ покрет прати. Па кад би Соломон и њима у сличном случају попретио, као што је матерама учинио, то би прави отац, може бити претрчао само као човек, да спасе један живот, али да би он то чинио што за извесно зна, да је његово дете, — тешко, јер се у његовој души нису могли они непрегледни покрети, смех и плач детињ уписати, као у материној души. Па и ако је малу децу по спољњем облику кад и кад тешко распознавати, то ће мати увек своје дете по извесним знацима познати за које отац не зна и не може да зна.

Да скоро свако дете више воли матер него отац то је познато, а зашто? Ту би опет морала да ређам оно, што сам већ рекла, за то, што је мати вечито уз дете а отац врло мало.

Сад кад маћеха у кућу дође, све да нема спољњег утепаја (бес којег никад није) дете не може никако да збрише оне силне успомене на своју мајку. Дете кад добије очуха не прави никакву компаративу; јер

осећаји боље рећи успомене на рођеног оца нису тако силни и јаки.

При крају имала бих још нешто да приметим.

Држим, да би се у овом питању нешто добра могло учинити, кад се не би о маћехама и на даље, као о неким злим дусима, толико писало, причало и говорило.

На први поглед се чини да ово питање није важно, али кад дубље загледамо, оно је одиста врло важно.

Данас се много, врло много о домаћем васпитању пише и говори, па како многу децу тај несретни удес задеси, да изгубе своју мајку и на њено место маћеху добију, то држим кад не би тај штетни уплив на децу споља долазио, да би то и по маћеху и по децу боље било и ако никад не као по очуха ради интерних одношаја.

Благо сваком оном детету, коме мајка заживи, па га на пут изведе, а тешко сваком створењу које се маћехом назове!

Али ко би то могао определити. Све зависи од Провиђења.

НЕКЕ ЗНАТНИЈЕ ЖЕНСКЕ.

Саопштава Љ. Л—ћ.

IV.

„ЦАРЬ ДЪВЫЦА.“*)

Цар руски Алексије Михајловић, отац Петра великог (владао од 1645—1676.) имао је две жене: прва је била Марија Милославска а друга Наталија Нарешкина. Са првом га је оженио бојар Морозов, који му је био постављен за васпитача, и имао на њега врло велика утепаја. Исти Морозов узео је после другу Милославску, сестру царичину за жену, постао тако шура с царем, те је доцније, као „блиски рођак“ његов, имао, тако рећи, неограничене власти у државној управи руској

Док се ова прва женидба цара Алексија може сматрати као плод личног рачуна његова саветника Морозова, дотле је друга женидба царева била излив чисто његова срца

и његове слободне воље. Са Наталијом Нарешкином оженио се он без посредника, т. ј. без проводације. Кад је једног дана цар Алексије отишао на ручак своме државнику Артемију Матвејеву, којег је врло волео и пазио затече код њега младу девојку, која му се веома допала са своје разборитости. То је била Наталија Нарешкина, нећака Матвејева, коју је овај као своју кћер пазио. Након неколико дана рече цар: „Ја сам јој нашао човека за мужа.“ Тај човек беше сам цар.

Од обе жене имао је цар Алексије више деце, те се због тога после смрти његова најстаријег сина, цара Феодора, који је владао од 1676—1682. и без свога наследника умрло, веома запалеле прилике у Русији: ко да заузме царски престо? — На руском двору завладаше две јаке странке. Милославски имаћаху уз себе првенство по томе, што је прва царица била од њихове лозе

*) По делима: „Geschichte Russlands“, von Alfred Rambaud и „Peter der Grosse“ von Dr. Alexander Brückner Berlin 1879.

и уз то имала много деце с царем: два сина и шест кћери, а навластит још, што је други син њен Иван био настарији мушки огранак цара Алексија. На против, Наршкини, и макар што је царица Наталија имала мање деце него царица Марија: једног сина, потоњег Петра великог и две кћери, сматрали су, да су они у првенству, једно за то, што је Петар син царев, већ од ране младости показивао знаке ванредног дара и оштроумности, док је Иван био слаб и ограничен, а нарочито пак за то, што је још била у животу царица Наталија Наршкина, а по руским појмовима и законима удова царица је старешина над целом царском породицом. Па ко сад да буде наследник престола? Иван, син, Мирославских, или Петар, син Наршкиних?

Овај Иван бејаше богаљ и телом и духом, и то поможе Наршкиновима. Патријарх Јоаким и бојари прогласе због тога Петра за цара, који тада бејаше од девет година. Царица Наталија постане регенткињом до пунолетства свога сина. За владе цара Феодора, Мирославски су имали потпуно власт у својим рукама, те су прогнавали све оне, који беху у сродству са другом царицом. Поочима царице Наталије: Матвејева оптужили су да се бави „тајном науком“, одузели су му сва добра и чинове и прогнали га у Пустосерск. Кад сад завлада царица Наталија, дозове она свога поочима из изгнанства и постави око себе за чиновнике своју браћу и родбину.

Мирославски могаху сад само насиљем доћи до својих права. Али оскудевали су у вођи. Иван није био за ту улогу. Најстарија од његових шест сестара беше тада од 32. године, а најмлађа од 19. Најодлучнија пак од њих беше 25-огодишња Софија. Ових шест руских кнегињица беху у жалосном положају. Имаћаху над собом маћеху, а уз то беху, као све дотадашње руско женскиње, осуђене на усамљенички живот у двору, без и каквог изгледа на удају. По обичајима, који се повлаче још из Византије, њима беше забрањено, да се у јавности смеју показивати. И тако је њима, које су биле пуне живота, предстојао само калуђерски самостан.

Софија, за коју смо већ рекли, да је

била најодлучнија од свију, највећма је осећала тежину њихова положаја. Она беше мушке енергије, те се решила на одлучно делање, да се ослободи из тог ропског стања, да може излазити из двора кад хоће, и да не мора копрену носити. У Русији, је наима, још од најдавнијих времена владао обичај, да је женскињу стално место у „терему“, „верху“, а то беше на горњем боју и да морају носити копрену. Рускиња стајаће у прошлости под старатељством свога оца, мужа, брата или другог којега сродника, и беше пред законом без и каквог права. Она беше робиња, која је имала да пази на кућу, да прва устане, да буди слуге и слушкиње, ако их има, да подели посао да и сама предњачи у раду и т. д. што иначе беше у свима непросвећеним народима, као што сам то већ изнео у првом чланку. Те предрасуде науми Софија да обори. Она је ишла на укол свога брата Феодора и макар што је дотле био обичај, да приликом царског погребља иде на исти само удовица царева и његов наследник. Но она је тражила још више него само слободу кретања. Кад не беше достојног мушког огранка, да сузбије владу Наршкиних, и да помаже интересе странке Мирославских, она се реши да ће она то извести.

Неогранично слободно и безобзирно упуштала се у саветовања и преговоре са многим ученим људима, који су били наклоњени њиховој породици. Видевши ови, да је она енергична духа, да има довољно клице за преврат државни, све су је већма храбрили, одушевљавали и на дело наговарали. Песници Симеон Полоцки и Силвестар Медведјев писали су јој славопоје, уздижући њен дар, њену способност и позваност, да она треба ни више ни мање него баш државну крму да узме у своје руке. Изпели су јој пред очи пример Пулхерије Византинке, која је дала руку храброме Марцијану, те управљала Византијом место свога немоћног брата Теодосија и водила успешне војне против непријатеља, на пример кнегиње Олге, енглеске краљице Јелисавете и упоређивали су је чак и са краљицом Семирамидом. Њено име Софија значи мудрост, и изрекоше, да је њој са именом и ствар дата.

Све то веома распламти честољубље у њој. Она удеси са својим пријатељима све могуће начине, да се изведе преврат, те да она узме државну власт у своје руке, да, дакле буде „цар-дјевица“. Терем, где је она живела, поста читав сајам. Ко све није одлазио тамо и излазио одапде, носећи јој поруке од њених сазавереника и од ње њима. Ту беше лажних болесника и про сјака, свештеника, калуђера, калуђерица старих баба и св којакних разних паказних прилика. Одатле су се испоручивале народу разне лажи, разашиљани су поклони узрујаним стрелцима, и одржаван је споразум између царских кћери и старих ратника. По Москви се раструби, да је Феодор старији син цара Алексија, потајно уморен, да то, јамачно, чека и Ивана, па шта ће онда сиротне царевне?

Све је то било врло добро удешено, да побуни народ против Наринкиних. Стрелци већ пре тога беху веома незадовољни са својим стањем. Њихове старешине закидаху им плате, насилно их нагањашу на свакојаке послове и чињашу им свакојака безаконја и злоупотребе, којима стрелци никако не могаху лека наћи. Чете ових стрелаца установио је био Иван IV. То беху градске трупе, за чување мира и поретка. У самој Москви бејаше њих на 12.000 војника. Но баш ти сами стрелци беху у врло

много пута главни виновници великим нередима и немирима. Згодно се могу упоредити са турским јаничарима; кад је њима било добро, другима је било по највише паопако.

Већ првих дана петрове владавине изби побуна међу стрелцима. Велики број омражених часника и званичника би, по руском обичају, бачен са високих кула на земљу и за тим наста преврат. Милославски се удружише са стрелцима, знајући да ће само тако моћи пре узети власт од Наринкиних. Посланици софијини обећавали су стрелцима куле и градове и делили им новце, само да се држе Милославских. Побуна стрелаца трајала је 15., 16. и 17. маја 1682. год и беше пуна грозде и ужаса. Небројено је њих поубијано, а многи се само бегством спасоше. Никога не беше, ко би могао био буну уталожити осим царевне Софије и њезиних приврженика.

Главна власт беше већ у рукама царевне Софије. Она именује кнеза Василија Галицина кога је страшно волела за министра спољних послова и другим својим приврженицима поделила највиша државна звања. Наринкинови које се разбегли које беху поубијани. Стрелци добише по 10 рубаља од главе, што изгледаше као награда за суделовање њихово при покољима.

(Свршиће се.)

НИКОЛА ЛЕНАУ И ЖЕНСКИЊЕ.

ПО О. БЕРДРОВУ.

АДУЈЕВ.

Тешко да има песника, у чијем је животу женскиње играло тако знатну шта више судбоносну улогу, као у животу Ленауову. Одма на прагу његова живота стоји жена, која је на његов карактер била од толиког утецаја, да Ленау као човека, и као песника готово не можемо схватити ако не проучимо њен живот и њену нарав: беше то његова мати.

Лакоумно девојче, Тереза Мајграберова, силно је и страшно љубила вереника свога, опет лакомисленог и леног кадета, кнеза Лопковица, Франца од Нимбиса, и овај г.

1799. даде оставку и у супрот вољи родитеља и удове мајке Терезије, узеше се двоје драги. Након три године, 15. августа 1802., обрадује Тереза свога младог 25-годишњег војна трећим, мушким чедом — потоњим песником Николом Ленауом. Већ тада се беху испунила сва страховања са којих се Терезина мајка противила њиховом венчању. Не знајући да обузда своје дивље страсти и врелу крв, беше Нинбис и у браку наставио бурно живовање своје младости, док најпосле, у 29-тој години, телесно и душевно изморен, не подлеже

сухој болести. Жену своју оставио је у врло жалосном стању. На ипак не хтеде она децу своју, а особито малог „Никипу“, да дâ деди и мајки с очеве стране на одгајање. Сву ону страсну љубав, коју је гајила сирам мужа свога, пренела беше сада на децу, а поглавито на јединца сина, своју дику, свој понос! принуђена, да сама својим рукама зарађује, сносила је вољно све бриге и горчине пуне сиротиње. Поред највеће вредноће не могаше често да заслужи ни најпотребније. Када се поново удала, стање јој се бар колико толико поболшало. Опет наваљиваху деда и мајка на Терезу, да им уступи децу; али ни молбе ни претње не моглоше осетљиву матер покренути да се растане са својим љубимцем. Дорастив најпосле до 16-те године, замоли Никола сам, по савету, неког свог деду од стрица да га потпомогне да настави студије. После дужег преговарања пресели се са својом млађом сестром у Беч. Тешким претешким срцем, изморена бедом и невољом покори се Тереза судбини. Пуна су безграничне љубави и бола писма, што их је писала своме сину. — Како ме јако боли помисао — пише она — да деци мојој као увет стављају растанак са својом матером; да се отуђе од ње, да би једном постали богати. Ја ћу вам то богатство извојевати небројеним сузама, које ничија милосрдна рука не суши. — Ну наскоро раскине ватрени младић омражену сvezу. — Волијем од глади умрети, него ли у златним ланцима вечито да робујем! — Тако се он приједној свађи осече на самовољну бабу, скупи своје ствари и после неколико дана лежаше у Пожуну у загрљају своје пресрећне мајке. Касније се некако измирише; баба попусти у толико што унуку остави на вољу избор студија. Млади студента мењао је сада универзитете један за другим, а мати његова, која се чврсто решила, да се са њим више не раставља, увек га је пратила. Тако је у њему све већма утврђивала ђудљивост и самовољу, које су му касније толико шкодиле. Осам година би јој још суђено, да се весели у своме „Никици.“ Дан, када подлеже тешкој болести — беше 1829. Зајамачно је најпрви у првом животу Ленауову. Многе лепе песме

казују, шта је у својој мајци изгубио, а на првом месту она, у којој долазе ови стихови:

„Ich trag' im Herzen eine tiefe Wunde,
Und will sie stumm bis an mein Ende tragen;
Ich fühl ihr rastlos immer tiefres Nagen,
Und wie das Leben bricht von Stund' zu Stunde.

Nur Eine weiss ich, der ich meine Kunde
Vertrauen möchte und ihr alles sagen;
Könnst' ich an ihrem Halse schluchzen, klagen!
Die Eine aber liegt verscharrt im Grunde . . .“

Још пола дечаком облетао је Ленау лепе девојке и опевао их првим звуцима своје лире. Као младић од 19. година упознао се у Бечу са девојком, која је на даљи његов живот била од најсудбоносијег утепаја. Звала се Берта Бог и душа беше красна, али песника у сваком погледу недостојна. Неверност њена љуто заболи Ленауа, те му годинама загорчаваше сваку радост у животу. Показало се то онда, када је у Штутгарту упознао младу госпоњу Лоту Гмелинову, која му толико освоји срце, да јој је дивне песме певао и већ озбиљно намеравао, да је узме. Пријатељи навалише на њ саветима, да изврши намеру. Он је оклевао и оклевао, те се најпосле тешком муком одрече. Још га је одвећ љуто болела рана, коју му је Берта задала, а да се смео надати новој срећној љубави. — Одиста морамо жалити, што од оте женидбе не би ништа; крај таке одличне жене, као што је по савременицима Лота била, нашао би он мира и задовољства; шта више можда би га мимоишла грозна судбина, која је несрећнога песника и одвећ рано ошинула, или га бар поштедила од тога у цвету мушке му снаге

После две године — неуморни песник беше међу тим отишао у Америку, и оданде се горко разочаран вратио у завичај — суочи се он у Бечу са госпођом, чије ће име вечито стајати крај им на Ленауова: Софијом Левентал.

Жена ова учини одмах дубок и трајан утисак на песника, тако осетљива према женској лепоти; беше му тако, као да га како чаролијом себи привлачи. Лако ћемо то схватити, кад прочитамо како ју је описао познаник њен Лудвиг Август Франкл.

„Била је средње величине, танка стаса.

Црномањасте њене власи, особито кад би се при игри случајно разасуле, те попадале преко бела врата даваху јој неку необичну драж. Образи су јој цвали од свежа здравља; кад би јој се умилна уста насмешила изгледаше, као да сами бисер сеју. Све лепоте њене наткрилиле беху плаве очи, које су сјале попут светлих звезда. Кад би живље говорила, избијаше нека урођена јој збиља и оштроумност. У мало оштрој природи њеној било је нешто лако раздражљиве фантазије, која се показивала у некој тежњи за стварањем.“

Софија познаваше и поштоваше Ленауа већ одавна као песника страсних, болно-благих песама, те не могаше друкче бити, а да знаменити и племенити песник, овенчан већ младом славом, не занесе духовиту и даровиту ову госпођу. Муж њен, који је својим оштрим умом знао да процени значај Ленауов, поста му искрепим пријатељем. Оца Софијина познаваше још из доба свога ђачког живота. Лена њена деца прирасташе му убрзо за срце; често их је скуњао око себе, приповедајући им разне бајке. Тако се испреплеташе конци прија-

тељства на обе стране. Како је Ленау сваки дан скоро посећивао породицу Левенталову, па често и становао у истој кући с њом, имађаше прилике, да упозна Софију као чуварну газдарицу и верну мајку своје деце.

Оно, што је на првом месту Ленауа везивало за госпођу Левентал, беше њихово духовно сродство.

„Von allen, die den Sänger lieben,
Die, was ich fühlte, nachempfanden,
Die es besprochen und beschrieben,
Hat niemand mich wie du verstanden.“

Кад би је молио, да му оцени песме, увераваше је, да то чини из свога интереса, а не можда, да хоће тиме да јој ласка. Хвалио јој је фини и поуздани осећај, здрав укус, са којим би „све наше критичке листове могли потпуно снабдети.“ Најсветлије сведочанство, којој је дао, ово је: „Она је пуна духа. Нема ничег у чему ми није равна, ничег, о чем с њом не бих могао разговарати. Често ме и прехитри, тако ме разуме. Она је већа од Сандове.“

(Свршиће се.)

О МИДЕРУ.

Написао др. проф. Бертолан Штилер.*)

Не сумњам, да сам већ и самим насловом изазвао огорчење оне велике снаге, која се зове женска сујета. Пре него што би и најумеренијом пресудом или осудом изишао на среду, већ осећам како ми мој врло штовани непријатељ, дошаптава да то чиним из рђаве намере и замишља ме, за цело, као строга критичара. Ово последње канда погађа.

Према томе хоћу да говорим о ономе оружију сујете, које у обичном животу називају мидером. Изнећу непобитне доказе пред штоване читаоце, а уверен сам, да ћу са донешеном пресудом умирити њихову осетљивост.

Да би ову тему што јасније расветлио нећу се упуштати у појединости, већ ћу

изнети саме доказе; а поштовани читаоци увидеће из овога сами, да је ношња мидера врло шкодљива. Шта више нећу се освртати ни на доказе пажљивог посматрача, јер теорија може бити варљива а практично посматрање може помутити праву пресуду тиме, што се обично уплив других избегава или, што се поједине појаве погрешно тумаче. Поћи ћу, дакле, са најсигурније основе, а то је са научног лекарског испитивања.

Лекарска је секција она наука, којој има вештина лечења највише да благодари, т. ј. која са мртваца доноси законе за живе, како да се владају и како да себи помогну у случају болести. Ти се закони постављају помоћу пажљиве секције и на-

*) По дозволи чувеног професора дра Бертолана Штилера доносимо ову научну расправу у преводу. Уредн.

учног испитивиња болести, као и узрока и последице јој. Према томе не да се опрорчи истина, коју лешина покаже.

Имао сам прилике са једним чувеним анатомом испитивати те појава и дошао сам до тога резултата, да је ношња мидера по женеке врло убитачна, а по човечанство опасна.

Већ спољашњи облик груди код оних женскиња, које носе мидер, показује, да се тело неприродно развија. На уштрб ширења, развија се тело у дужину и згрчавају се грудна ребра, која би требали по природи да се шире. Њжни вити стас, којим је женска по природи обдарена, сасвим се губи у оном неприродном и убитачном стешњавању грудних ребара, које опет највише шкоде органу дисања. Одма ћемо се уверити, да они нежни органи, који између грудних органа леже, а који потпомажу дисање, крвоток и стварање крви, са спољашњег притиска јако пате. Мека утроба око стомака, усљед притиска, савија се као нски канал и сваким даном све више и више слаби, те се временом цела утроба поремети.

Но куд и камо су важније оне промене, које се опажају код унутрашњих органа. Орган што дели грудне приборе од утробних, често се тако стешњава, да не може да врши своје функције т. ј. да потпомаже дисање, а ово је главни фактор животу — и у место да је крут, јак и округло, постаје млитав, рапав и смежуран. Овај је орган скопчан са срцем и вуче исто доле, а и органи оба плућа у место да се шире — повлаче се у дужину. Највећа жлезда човечијег тела т. ј. цигерица, која највише потпомаже варење у стомаку као и крвоток, тако се знатно промене, да ју човек скоро не може да позна, а по средини оставља обично пругу под којом конструкција овога органа неизбежну пропаст показује. Узана утробица (црна цигерица) од неприродног притиска сасвим плочасто згњечи бубрег;

а стомак, који у нормалном положају изгледа као косо усправљен цак, не само да је одгурнут на лево већ је скоро сасвим усправљен. Велика празнина стомака, која је управо резервоар примљене хране — изгуби се, а косо лежећи органи згрче се у виду какве узане цеви и сачињавају смежуран котур. Да је овакав неприродан положај човечијег органа врло шкодљив о томе држим, да није потребно говорити, јер оно спречава варење, а то је опет најглавнији рад човечијег тела.

Није нам намера, да наводимо и друге разлоге неправилности, које смо опазили од стешњавања тела мидером, мислимо, да ће и ови горњи резултати довољни бити да докажу од какве је велике убитачности ношња мидера.

Видимо дакле, да су органи, који потпомажу развијање плућа и утробних делова, са притиска немоћни и место да врше функцију ширења — пружају се у дужину те спречавају органе дисања, крвотока и стварање крви.

Да би то са највећом прецизношћу доказали позивамо свакога пријатеља човечанства, да мало завири у секционо оделење наше клинике, па ће се уверити својим очима, да су мидери права мучења човечијег тела. Сироте жртве сујете и моде плаћају животом својим овако уживање. Сасвим је природно, да је одело чувар тела и да се исто има удешевати према телу; — али никада не треба дозволити да тело буде роб неприродном оделу. Па ипак друкчије диктира сујета и мода. Она вам налаже да окујете тело у одело и да се учините робом.

Разуме се, да има и врло образованих госпођа, којима леп укус диктира да употребују мидер, али оне ће то чинити у тако умереној мери, да им ни лекар неће замерити. Но која се помоћу мидера усилжава, да само што тања и ужа струка буде, та не само да је на руглу публике него обично плаћа здрављем, па и животом.

Нови Сад месеца јула 1895.

Д. Маркуш.

ВЕШТАЧКЕ.

ИЗ ШКОЛЕ.

У Загребу је отворена почетком ове школ. 1895—6. г. и друга велика гимназија.

Учитељски дом. Последња скупштина учитељског Удружења у Србији решила је у начелу, да подигне у Београду учитељски дом, који ће доносити удружењу извештај приход, што ће се употребљавати на потпоре учитељских породица, на књижевне и просветне цели у Србији и осталим земљама у којима Срби живе. У истом дому имаће удружење и своје локале за друштвене потребе. Похвално дело.

У наше три српске више девојачке школе има уписано, до сад 261 ученица и то: у новоградској: 134; у панчевачкој: 77 и у сомборској 50.

Девојачки институт на Цетињу, навршио је ове године 25 година свога живота, те је том приликом начеоница истог института поднела извештај руској царици као заштитници овог завода и руска царица је издала управи и заводу своје највише признање на лепом успеху.

РАЗНО.

Њег. Величанство краљ Фрарц Јосиф I. посетио је прошлог месеца варош Сенту а ових дана посећује и Загреб и наш народ га на једном и на другог месту најсвечаније и најодушевљеније дочекује и поздравља.

Нов добротвор. Александар Теофановић умирољени судач кр. табле из Будимпеште преминуо је скорим и оставио је 20 хиљада форината на штипендије за мушке и женске приправнике у сомборској учитељској школи. Слава му!

Одликовање. Тинка Лукићка глумица

српског народног позоришта, одликована је од црногорске кнегиње Милене богатим брилијантским накитом.

30 година професорске службе навршили су ових дана управитељ новосадеке вел. гимназије г. Васа Пушибрк и професор исте школе г. Светозар Јаскович. Обојица су радили савечно и марљиво свој свети позив и задужили су народ својим признањем, те се и ми дижемо, да изјавимо нашу захвалу на труду им и да им пожелимо још дуга века и добра здравља. Живели!

Српкиња уметница. Дознајемо из хамбуршког General-Anzeiger-а да је гђца Султана Цијукова приказала „Агату“ главну улогу у Веберовом „Freischütz“-у на потпуно задовољство стручне критике. — Оно „што почетници даје изгледа за будућност на позорници, глас, школа и појава, све то има гђица Султана Цијукова и баш ти дарови чине, да је прва њена игра на чувеној светској позорници у главној улози тако сјајно успела. — Обе арије отпевала је вештачки, израђеним и округлим гласом. У првој беше „молитва Агатина“ лака и тиха, и тако дирљива, да је занела слушаоце.“ — Исти лист тврди, да је гђца Султана Цијукова добро школована и обдарена певачица, и да ће вредном моћи доћи до врхунца славе у свету уметности.“ — Тако хамбуршки лист, а ми томе нити можемо што додати, нити одузети, но можемо у радости, са српским поносом кликнути: Живела наша уметница и стретна била! — Уједно дознајемо, да је наша дична уметница и земљакиња у недељу 3 (5.) септембра представљала у варошком позоришту у Хамбургу главну улогу Елеа“ у „Хохенгрину.“

РАД ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА

Новосаткиња.

Добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња имала је своју одборску седницу 10 (21.) јула и 9. (21.) септембра о. г. под председништвом гђе Јулке Радовановићке.

У првој седници поднешен је извештај о

забавишту друштвеном за прошлу 1894—5. годину, по коме излази, да је у забавишту било уписано те године 60 деце и то: 37 мушке и 23 женска. Међу овом децом било је 5 рим. кач. и 1 јеврејско дете, а остало све српска православна деца. До краја школске године остало је 40

деце, а 20 је изостало. Од деце, која су плаћала школарину, утекло је за целу ту годину 128 ф. а. вр. На годишњем испиту, који је одржан 1. (13.) јула о. г. било је 39 деце и сва су лепо декламовала, певала, појала и остале игре обављала, те су многобројна публика а и општински изасланици отишли задовољни са испита.

Овом приликом је известила начелница одбор, да је на молбу гђе Милице и г. Ивана Иванића, секретара кр. српског посланства у Будимпешти, поднела овдашњој капетанији молбу, да се дозволи, да се за пет дана изложе рукотворине Српкиња са Поља Косова, које је гђа Иванићка донела отуда и које су са своје техничке и укусне израде заиста вредне, да их и наше Српкиње с ове стране виде и упознају. Улазак би био бесплатан а изложило би се у дворани овдашње српске више девојачке школе. Но како је, од скоро, изишла наредба вис. кр. уг. министарства привреде и трговине, да се до земаљске изложбе у спомен хиљадугодишњице, не може никоја изложба дозволити без знања самог овог министарства, послата је молба тога ради кр. уг. министарству, те се чека на решење исте молбе, што је одбор на повољно знање примио.

Даље је известио тајник, да је надзорни одбор прегледао друштвену благајну и сравнио књиге с рачунима, те нашао све у своме реду. Том приликом се испоставило, да је за прво пола године било примање: 5483 ф. 17 н. а издавање: 5399 ф. 67 нов. готовина је била: 83 50 н. Из књига се видело, да има задруга у улозима: 4503 ф. 65 н. вр.

Пошто је питомица Катица Шилићева сведоцбom исказала, да је свршила други разред сомборске учитељске школе с врло добрим успехом, дата јој је припомоћ даље и за идућу школ. 1895—6. г. од 50 ф. а. вр.

На завршетку је, по извештају председнице, примио одбор заштитништво за концерат руског певача г. Драгутина Гордона, те ће тако свестри овдашње женске задруге имати на каси своје поверенице, јер је исти уступио половину чистог прихода на овдашње три женске задруге; али не прима задруга за то никакве материјалне жртве на себе, ако би отуда потекле. О томе се има известити и концертиста г. Др. Гордон.

У другој седници одборској од 9 (21.) септембра о. г. известио је тајник друштвени, да је Београдско Женско Друштво приредило 40-

дневни парастос својој бившој председници и почасној чланици овог друштва пок. Персиди Пинтеровићевој 13. (26.) августа, те је тим поводом начелница умолела подначелницу гђу Анку Павловићку и прегледачицу гђу Ану Манојловићку, да заступају ово друштво на истом парастосу, јер она сама није могла ићи, што су ове драговољно и учиниле. Даље је известио, да је том приликом послато истом друштву 25 ф. (50 динара) у спомен покојнице, а у место венца, а да је сама начелница гђа Јулка Радовановићка послала лично венац на крет покојничин у знак свог колегијалног поштовања и признања.

Известио је и о том, да је високо кр. уг. министарство унутр. послова издало дозволу, да се могу за пет дана изложити рукотворине Српкиња са Косовог-Поља, што је донела гђа Милица Ив. Иванића из тог краја и друштву поверила за ту цел; али је уједно известио и о том, да за сад не може друштво да добије згодне дворане, где ће те ствари изложити, те се морало одложити, док се на нађе згодна дворана за то.

Председница извештава, да је примила на растуривање 40 ком. срећака крушевачког певачког друштва по 1 динар, којим ово друштво мисли да покрије трошкове око своје 25. годишње прославе, што мисли приредити ове јесени. Одбор је решио, да прими од ових срећака за друштво 5 ком., а 10 комада примиле су неке одборкиње; а преосталих 25 ком. наређено је, да се врате, пошто је у овим приликама тешко овде растурилити тај број срећака.

Извештава даље, да се сутра 10. (22.) септ. ов. год. приређује овде у грађанском варошком стрелишту забава у корист овдашње нове рим. кат. цркве, на коју је и ова задруга позвана и где ће на каси суделовати све три овдашње добротворне женске задруге, те се нада, да ће и Српкиње учествовати у лепом броју на ту суграђанску светковину.

Даље извештава, да је био овде лично уредник календара „Српкиње“ проф. Јован Поповић, те је тражио неке податке о овој задрузи, што му је и учињено; а умолито је уједно и да се купи претплата на исти календар, којом приликом тајник извештава, да је поручио за ово друштво 20 ком. и одбор мисли, да ће бити доста толико.

Тајник извештава да је на молбу филозофа г. Вlade Косанића послао у Загреб на углед

правила овог друштва, јер се и тамо мисли обновати овака задруга Српкиња, што је узето на повољно знање.

На молбу досадањих питомица друштвених издато је и за ову школску 1895—6. г. по 5 ф. месечне припомоћи Евици Павковићевој и Ма-

рији Јовановићевој приправницама III. разреда и Софији Продановићевој приправници II. разр. сомборске учитељске школе; а припомоћ једном за свагда дата је приправницама Зорки Нинковићевој 15 фор.; Смиљи Добродолској и Марији Милутиновићевој по 10 ф.

ПЕСНИШТВО.

При крају септембра.

— ПЕТЕФИ. —

Још мирише, ево, у долини цвеће,
Пред кућом се красно топола зелени;
Али, гледај, зима онамо се креће,
Снегом су планине врхови скривени.
Срце ми је младо, у њему је лето,
Најлепше му цвета пролеће и нада,
Ну црне ми власи грушају се ето
Мраз на њих све гушће почео да пада!

Живот ће да мине, као лист кад свене..
Ходи, верна љубо, у загрљај амо!
Данас, видим, главу наслањаш на мене
А сутра ћеш можда на сандук ми само!
Одем ли од тебе пре са овог света,
Ој, да ли би очи росиле ме твоје!?
Би ли икад хтела, љубављу занета,
Би ли могла име оставити моје?

Ако збациш када удовички вео,
На крет ми гавежи ка' заставу туге!
У поноћ бих доле у раку га сneo,
Да не стоји озго као зар од руге.
Брисао бих сузе за тобом, да сану:
Предала си војна забраву лако!
У груди бих њиме привезао рану —
И тад бих те жарко љубио овако!

Ив. М. Поповић.

Другарице.

Синоћ рече другарица Злата:
„Што све носиш бисер око врата?
Да где су ти златни адићари,
Што ти мајка даде о свечари’?
Лепши ј’ онај један алем сјајни,
Него твоји сви бисери вајни!“
Ја узданух, па рекох у себи:
Лепши алем свима, па и теби,
А мени сте ви, бисери моји, —
Он ми рече, да ми лепо стоји!

Још ме Злата к’о за пакост пита,
Још ми једну стрелу срцу хита:

„Што се китиш све ђурђицом бледим?
Ја се на те са тога већ једим.
Та у вас је барем врста свака,
Све по избор цвета свакојака!“
Планух гласно, већ не могах тише:
Воли цвеће, које теби драго,
Воли алем и злато и благо,
Воли ружу, зумбул, љубичицу —
Мени мани бисер и ђурђицу,
Бисер, ђурђиц накити су моји —
Он ми рече, да ми лепо стоји!

Т. Бечеј

Д. Нераџић-Брашованова.

Моје најмилије.

Мило ми је мирно јутро у пролеће
 Кад се младо сунце стидно осмехива,
 Нежно целујући мирисаво цвеће,
 Што још у пупољку своје чари скрива.

Миле су ми дивне песме тугованке,
 Што их млађан пастир у ливади поје,
 Жељкујућ', да сунце сађе на заранке
 А он да загрли што пре драго своје.

Мили су ми часи ноћи тајновите,
 Кад прохладни ветрић сред дубоког мира
 Кад кад лако дирне лици гране вите
 Пе тек кроз њих сине зрачак из свемира.

О, на белом свету милина је сила —
 Ал за мене тек је најлепша од свију
 Она суза, душо, што је измамил
 Туђа тешка боља теби из очију! . .

Гавра В. Гојковић.

ВЕРЕНИЦА.

По немачком посрбио Живјете.

Седео сам са својим старим пријатељем
 крај чашице руменике. Не знам како се
 повео разговор о верности женскиња, до-
 ста то, да сам по обичају напао —
 свом снагом своје речитости — на женски
 пол. У средини говора пр кине ме мој
 пријатељ.

Човече! Немој их тако нападати! Чуј
 моју историју, знам да ће те о противном
 уверити. Осам година био сам верен са
 мојом Софијом. Због оскудног стања на-
 шег писмо могли пред олтар ступити. Мо-
 жеш мислити, како се осећају двоје,
 који се искрено љуб, а поред свег тог
 не могу се узети. Покушавах свакојако,
 но не могах до сврхе доћи. На по-
 слетку одлучим се, да одем у свет и тамо
 срећу покушам. Што сам намислио, то и
 учиним. Опростим се са мојом вереницом
 са речима: Идем да прибавим гњездо за
 нас двоје; а кад ово буд готово, ја ћу
 те звати, да и ти дођеш.

Сретно сам прешао море и дошао у ме-
 ни непознату земљу — у туђ свет. Првих
 дана тешко ми је било, но ипак стегнем
 срце, само да до сврх дођем. Ступим као
 прост радник у једну фабрику. За неко-
 лико десетака наднице радио сам најтеже
 послове, а кад год би ме снага издала, по-
 мислио бих на моју вереницу те бих онда
 окрепљен посао са новом снагом наставио.

Вредан сам био. Радио сам као мрав
 а непрестано сам штедео. Новчаник који,
 сам на врату обешен носио, пунио се за-
 штеђеним новцем. — Још једну годину,
 овако марљиво радећи, стећи ћу леп новац,
 а онда — — те осећаје не могу описати.

Година прође а и друга за њом. На-
 писао сам писмо мојој вереници. „Гњездо
 је готово! Дођи!“

Остаде само да писмо и новац за путни
 трошак пошаљем.

Мој драги! Не знамо, шта носи ноћ а
 шта дан! Пун паде одем к надзорнику, да
 га замолим за отпуст, да писмо и новац
 на пошту однесем. Надзорник се налазио
 у одељењу где је строј. Отворим врата и
 крочим у одају, у тај мах осетим јак удар,
 чујем праску, а за тим паднем. Шта се
 после догодило, нисам знао.

Кад сам к свести дошао, осећао сам
 јак бол, ништа нисам видети могао око
 мене је владао мрак — густа помрчина.
 Лежао сам у постељи, покушам да се диг-
 нем, али у залуд, снага ме је издала, уми-
 рим се. У том чујем тих ход.

Ко је? запитам нагло.

Ја сам — лечник! одговори тих глас.

Где сам?

Умирите се, пријатељу!

Је ли ноћ?

Јесте — беше кратак одговор.

За што не упалите свећу?

Не добих никаква одговора.

Шта се са мном збило?

Зар се не сећате?

Сећам се, — знам, — јак ударац — праска — и . . .

Казан се распао. Ви сте рањени, умирите се! Будите мирни!

Је ли ноћ?

Ноћ је!

За што не упалите свећу?

Опет никаква одговора. — Сад знам.

Ноћ! Јесте ноћ! Та црна вечна ноћ!

Будите храбри, пријатељу, само тако може бити помоћи!

Умири се, — а шта сам и знао друго? Са видом мојих очију ишчезле су и све наде моје. Мој новац, — мој тешко стечени новац, — украли су. Смрт би ми најмилија била, али она не хте доћи.

Лежао сам још неко време, лежање ми је годило. Дођем до снаге и оздравим. Али вид, вид ми је одузет!

Једног дана сам седео крај прозора. Осећао сам како сунце сија. Чуо сам умилни глас птичица. У мислима задубљен дођем до тог уверења, да ће најбоље бити, ако моја вереница о овом ништа не дозна. У томе чујем ход који се к мојим вратима приближавао, а за тим тихо куцање.

Слободно!

Добар дан драги, пријатељу! Како се осећате?

По гласу познам мог лечника. Отпоздравим га и рекнем му: Господине, имам једну молбу.

А шта, пријатељу?

Да ми напишете једно писмо.

Коме?

Сад му испричам све.

Па шта да јој пишем?

Пишите да сам мртав. Тај глас ће је ожалостити. Али ипак! Пишите да сам са њеним именом на уснама мојима издао. То ће је у неколико утешити. Она је још млада, па може и сретна бити.

А мислите ли, да би вас ваша вереница изневерила, кад би знала, како вам је сад?

Не би! То је баш узрок, што вас молим да јој пишете. Ја њу добро познајем

Она би се мени жртвовала, али ту жртву не могу примити. Молим вас, учините ми то пријатељство! Јелте да ћете ми учинити?

Баш кад тако желите, хоћу! — Да, нечег сам се сетио. Овде се налази једна женска која је над вама — као анђео — лебдела, она вас је неговала и чувала; па мислим, да ће боље бити, ако њу замолисте. Женске имају више нежности, те ће је моћи боље утешити.

Једна женска, која ме је неговала. За што није говорила са мном?

Она је ћутљиве природе. Можете се на њу ослонити. Она вас је надгледала као да Вам је рођена сестра.

Нека је милостиви Бог за то награди! Молим вас доведите је, да је замолим, да ми вереници пише.

Лечник оде. Неко необично осећање обвлада мном.

Ево женске која ће вам писмо писати, рече лечник дошав натраг.

Шта да пишем? запита ме она тихо, скоро нечујно.

Пишите да сам мртав, да сам је волео до последњег тренутка и да ми је последња жеља била, да она сретна буде са другим.

И ви верујете у њену љубав?

Пријатељу! У овим речима осетио сам пребацивање. Одважим се и рекнем: Сећање на моју смрт лакше ће поднети, него овако са мном богаћем живот таворити. Пишите! Молим вас, пишите!

Она седе и поче писати. Слушао сам како перо по артији шушти, а срце ми је тако немирно куцало, као да ми се смртна пресуда пише.

Готова сам! Могу ли прочитати?

Ја вас молим!

Е онда чујте! И поче читати:

Умри, несретнице! Твој драги је мртав! Да још живи, могла би се надати, да ћеш га као и богаља љубити моћи, а у љубави твојој сретна бити. Он је умро, отишао је тамо где га твоја љубав паћи не може. Зато умри — ти несретнице — умри!

Жено! — Шта си то писала! — Тај глас? — Од куда теби тај глас! — Или ме је и слух издао!

У том осетим две ручице, које ми се

о врат спустише, и сузама оквашено лице, које се моме приљубило; осетим вреле уснице, које се мојима приближиле.

Ја сам, веренице! Ја, твоја вереница! Твоја Софија, која је дошла да с тобом живи, да се од тебе до смрти не раздвоји.

Лечник је нашао твоје писмо и новац. Написао је још неколико речи и мени послао. Тек што сам матер моју сахранила, продам кућицу и дођем овамо. Лечник ми је наложио да пазим да ме не познаш, бојао се да ти изненадна радост за вечи-

то вид не одузме. — Немој то, драги веренице! Ти не ћеш за увек слеп остати, и ако је лечник у почетку мислио. Још мало и ти ћеш потпуно здрав бити. Па и да слеп останеш, ја бих уз тебе сретна била.

Шта је дошло после тога само ти се каже. Доста то, да сам ја крај моје Софије уживао све сласти земаљске.

Да је Бог живи!

Купцусмо се ја и мој стари пријатељ, па искаписмо чашице у здравље таких вереница.

ЛЕПА СРПКИЊА.

Приказано гђци Љ и М Ђ

Пре три месеца становасмо у суседству порелого српског краја. Не могвемо опазити да ли нас мрзе, те се ја, као и моји другови, настаним код једног Србина. Домаћин је морао врло богат бити, јер имађаше велику моћ у месту. Једно је дете имао и то кћер.

Љубица је била лепа. На лепим очима јој се огледала чиста душа, а у ведрини лица она идејална скромност, која није створена за ову земљу и која само мало ужива у овој природи. Дух њен беше верига, која анђеле са душама људским спаја, срце још беше миомирна ружица у врту људском, која, као и рај, цвати једном па никад више.

Први ме је поглед њен занео и очарао, — ја се заљубих. У силној вреви бојева и тутњави топова изгледаше ми као шарна дуга, која својим дражима украшава ружичасте облаке. Бура бесни, рика громова затреба крајеве небесног свода и муња просеца натмурене облачине а она тамо стоји као знак мира и милости.

По повратку мом из тешких бојева причао сам јој о грозним догађајима крвавога дана. Она је мирно слушала моје речи, упревши на ме своје лепе црне очи, у којима је горео жар хиљаду звезданих светлаца.

При описивању дивљег фанатизма непријатељског и при причању о нанесеним немилосрдностима њених садругова, о примораним бојевима и о штедњи нашој наспрам бољих, често би се бисерне сузе заблистале у њеним очима.

Напротив лако ми беше опазити, да јој отац спада у ред оних људи, који нас брђане као крвне непријатеље мрзе. Неколико речи и погле-

да довољни беху, да се о том уверим. Скопчање предрасуде старости и слабости увеличавају мржњу, која се међутим због множине година а и због бриге за својим дететом, но највише због наше оружане силе у делу не читоваше. Али то све не могаше стати у препону мојој жаркој љубави. Та зар се страсти обзиру на доба и народне предрасуде?

Па ни она није делила ту породичну антипатију. Она није била рођена да мрзи но да љуби, а овака су срца створена и за патњу.

Често, кад је држах у наручју а руке јој обасипах пољунцима, она би своју главу пригнула на моје груди а мирисне власи би јој се разишле по мом крилу. Тада би мала била сва срећа небесна. Слатко и заносљиво пролажаху ови часови.

— Шта ће бити од мене? А шта од тебе? говорило би тада лепо девојче. Ти љубиш, а и ја, жарко, неизмерно. Али ти си војник, а ја сам дете вашег непријатеља. Желела бих да ме ти мрзиш а и ја да тебе мрзим, јер осећам, да ће наша љубав бити роб нашој срећи. Не, не, немој ме мрзити, не ћу те мрзити, јер је само љубав једина срећа.

Из ове ме милине пробуди глас дужности. Чета је наша ово место оставила; но после дводневног безуспешног боја вратимо се натраг у исто место. Ох, како мило беше приближавати се оном месту, где је она становала. Милина беше погледати ружичасте облаке, како по небесном своду к нама плове. Душа ми их претече, као зора жарку љубав сунчеву. Срце ми је

гласно куцало, кад погледах на оне беле кућице, међу којима она станује.

Беше вече. Полумесец се још не указа на лазурном своду небесном, те нам пут осветљаваше светлост кроз малене прозоре. Кад сам се упутио мом остављеном стану, видех да су прозори необично осветљени. Безброј свећа осветљаваху поједине делове здања. Тргох се а лице ми обузе хладан зној. Ово је свадба, помислим у себи, или је какав самртник, за ме је свакако тужно. Жељно, а уједно стрепећи отворим давно позната врата.

Мноштво гостију — већином мушки — испуњаваше дворану. На дугом столу у сребрним светљацима гораху свеће, неописану светлост бацајући по дворани. Тамо сеђаше Љубица поред свог оца, у белој одећи, а смеђе јој власи зелен венац обухваташе. Лице јој беше бледо и тужно а ситан низ биесра, што јој лежаше на белом врату, изгледаше ми као слеђене сузне капље. Кад сам ушао, лице јој обли жарка румен а за тим самртно бледило.

Дружина беше поамна. Крв ми се ускомешала, мозак ми је запламтео, поглед ми брзо прелете целу дружину. Не беше ми тешко схватити смер ове дружине. Отворим усне, хтедох да проговорим, али ми речи застадоше у грлу. Погледам на Љубицу. Она баци на ме поглед пун строгости, забране и утехе. Разумео сам је, те се покорих наредби. На многозначајном сам погледу прочитао ове речи: Ћути, све ћу ти ово протумачити.

И ја ћутах.

Не могах докучити значај оних погледа, с којима се морадох састати. Један ме је подругљиво гледао, а други ме је као демон мрачно,

лукаво мерио. Ти ме оштри погледи растужише, Као у сам пакао да сам дошао, где ђаволи дивљим, лукавим осмејком дозивају нову жртву.

Дадоше ми кристалан пехар, напуњен мирисавим вином. Домаћин ме са светлим очима понуди да седнем и да пијем.

— Ми овде, рече, славимо претен моје ћерке. Радујемо се, што и ви учествујете у овој свечаности. Ево младожење.

И показа ми Србина, страшна погледа.

— Узмите пехар, и пите у здравље младеца. Живела моја деца! Живели брђани.

— Живели! узвикну дружина и испразнише чаше.

Ја свој пехар до дна искапим.

Живео! повика неколицина, необично загрејани, а уједно са суседима прозборише неколико речи, које ја не могах разумети.

— Срећа живима, а покој душама мртвих! продера се човек од својих тридесет година, ком се очи ватрено окретаху и севаху у дупљама.

— Пет, пет! рекоше остали, опомињући га на ћутање!

— Вино му је занело главу! опази један младић са саркастичним осмејком. — Не чини ништа. Пимо.

Чаше зазвечаше у дворани а затим их испразнише. Осећао сам умор од многог пута. Тако, оделивши се од остале дружине, праћен многим погледима, повратим се у своју одају. Ова се одаја отварала из дуга ходника, који је у више одаја водио и исто тако вратима се могаше затворити. Моја је одаја од осталих одељена била са два прозора, на којима беху респетке.

(Наставиће се)

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

„Годишњак“ учитељског удружења у Краљевини Србији за 1894—95. г. Год. I. Уредио Н. М. Чолаковић учитељ. Београд. Штампарија Петра К. Танасковића 1895. XII. издање учитељског удружења. Учитељско удружење вољно је да од сад издаје сваке године овакав годишњак, у коме ће приказивати целокупан рад учитељског удружења. Ми поздрављамо ово подuzeће и радујемо се непрекидном напредовању наше браће учитеља из Краљевине Србије.

Изишао је 16. број „Босанске Виле“ са овим садржајем: Пјесме: **, од Ј. А. Дучића. — **, А. Р. Шантића. — Роб, од Мир-Мира. — Њој,

од Михајла Милановића. — Старо питање, од Стева Ц. Бешевића. — Приповијетке: Четири жеље, бајка од М. Обр. — Свирачи, приповетка од Сержа. — Божја воља, одломак, из путописа † Ђ. Јовановића. — Поука: Др. Милан Јовановић-Батут, са сликом. — Из историје српске књижевности. — Прилог познавању српских народних игара, од П. Б. Николина — Санскрита, студија Јована Стефановића-Виловског. — Српске народне умотворине: Марко, Милош и Реља траже прибојишта од српског цар-Стефана, из збирке М. Б. Кордунаша. — Слуга надмудрио три цара, нар. прича из збирке Н. Т. К. — Листак. — „Босанска Вила“ излази у Сарајеву два пута

месечно сваког 15. и 30. Цена је за све крајеве на годину 4 фор., на по године 2 фор. Ђаци добијају лист за 3 фор. Претплата и рукописи шаљу се на уредништво. Неплаћена се писма не примају. Рукописи се не враћају. Писма из Србије маркирају се са 25 пара дин

Позив на претплату. Срби браћо! Након мога двогодишњег рада на пољу српске поезије, ево се одлучих да издам моје прве и најмилије пјесме.

Зваће се „**Први цвијетак**“, а биће их свију 40. Књига ће се дијелити на три одељка. 1. Родољупке, 2. Оде, 3. Разне.

Пошто ја немам довољно новчаних средстава за издавање истих, то сам — у нади, да ће моја Србадија, нарочито браћа Босанци и Херцеговци, потпомоћи — наумио исте издати — путем претплате. У тој нади, велим, и загазих у овај тешки посао; па сада браћо Срби помогите, ако вам је стало до тога да се српска књига шири.

Помозите браћо,
Помозите људи!
— Србадијо мила,
Огњевите ђуди! . .

С лијелим одзивом претплате, не само да ће те ми помоћи у томе, што ћете ми омогућити издање, него ћете ме осоколити и на даљни рад . .

За то се и обраћам мојој милој Србадији, браћи трговцима, господи свештеницима и учитељима, као и свим другим сталежима српским, молећи најбратскије, да се заузму око скупљања претплате, на овај низ српских пјесама.

За то, браћо, помозите, да би ова књижица што прије угледала свијета.

Књига ће износити 76 стр. 8 ; а цјена јој је умјерена: 30 новч. Скупљачима дајем једнаести примерак на дар, плз без тога — одапишем књиге о мом трошку (franco). Имена претилатника штампаће се на крају књиге Књижицама и другима који откупе повећи број књига дајем 30% рабата. Претплату ваља слати једино на моју непосредну адресу: Богдан Р. Милановић, Бос. Петровац.

А сад ће си год Србине брата, цјелов ти на уморено, али неклонуло, свијетло срп. чело од

У Босанс. Петровцу, на дан вел. мученика Пантелију 1895. год.

Богдана Р. Милановић-Крајишника.

„Учитељ“ педагошко-књижевни лист, орган учитељског удружења. Уредник Д. Ј. Путниковић, учитељ.

Од овог месеца „Учитељ“ почиње петнајесту годину свога живота. „Учитељ“ излази два пута на месец у свескама од 3—4 табака. Стаје на годину 10 динара или круна. Претплата се шаље Главном Одбору, а писма, рукописи и књиге на приказ уреднику.

За досадањих 14 година „Учитељ“ је довољно познат учитељству. Оцене, које су излазиле у многим листовима, повољне су, а често су и врло ласкаве биле. У овој години уредништво ће се бринути, да лист још више задовољи читаоце своје. То ће бити могуће тим пре, што се хонорисну чланци штампани у листу.

Кома би лист био непознат, или би желео да му се пошаље прва свеска на углед, нека само изволи јавити адресу, па ће му се та свеска послати. Даље се лист не може никоме слати на версију.

Београд 15. септембра 1895. год.

Уредништво „Учитеља.“

При завршетку листа стигао нам је:

Српски учитељски календар за 1896. год. ког су уредили г.г. Јован Ђурић управитељ учитељске школе и Јован Ј. Кнежевић учитељ и свршени слушалац више педагогије из Пакраца. После календарског дела има богат материјал из школског живота и рада, који ће занимати и наш варод оба пола, те препоручујемо га нашој публици. Вреди 50 н. или 1 круну а. вр.

Књижевна задруга у Београду разаслала је својим члановима 7 комада књига и то: Антологија дубровачке лирике, Тамо амо по Истоку од др. М. Јовановића, Песма Јов. Илијћа, Драматски списи К. Трифковића, Воденица на Флориси (две свеске) од Ц. Е. Лиота, превод Анд. Николића и Историја српског народа од Љ. Јовановића. Љ. Ковачевића

Невин — осуђен, приповетка из живота српског народа у Брањини (Барањи) написао М. Ђ. Ђосић срп. нар. учитељ у Араду. Издање пишчево. Цена 50 нов. Шлампарија Јована Радака у В. Кикинди. — Књига је у лепом издању изишла, а садржина је занимљива и поучна.

ИСПРАВАК

У 9. броју нашег листа стоји под приповетком „Сиротиња“ да је приказана П. Бешевићу, а треба Стеви П. Бешевићу. Молимо да се исправи.